

De minister van Economische Zaken en Klimaat
t.a.v. de heer E.D. Wiebes
Postbus 20.401
2500 EK DEN HAAG

Concept tbv colleges/besturen 29 oktober 2019

Datum :
Documentnr. : 2019-092733
Dossiernummer : K13564
Behandeld door : A.C. Roggen
Telefoonnr. : (050)3164872
Antwoord op : Uw besluit van 10 september 2019
Bijlage :
Onderwerp : Regionale reactie Groningen op vaststellingsbesluit

Geachte heer Wiebes,

Op 10 september jl. heeft u het vaststellingsbesluit voor het gasjaar 2019-2020 bekendgemaakt. NAM mag 11,8 mld m³ winnen in een qua temperatuur gemiddeld jaar onder de voorwaarde 'niet meer dan nodig'. Tevens heeft u recent besloten om de verantwoordelijkheid voor de versterkingsoperatie over de dragen aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Voorliggende brief is een regionale reactie op uw vaststellingsbesluit voor het gasjaar 2019-2020, maar deze heeft tegelijkertijd veel raakvlakken met de versterkingsoperatie. Om die reden is deze brief mede aan minister Ollongren gericht en zal zij deze in afschrift ontvangen. Wij verwachten een gezamenlijke reactie van u beiden op onze brief.

Winning 11,8 mld m³

Door de winning voor het huidige gasjaar terug te brengen naar 11,8 mld m³ geeft u uitvoering aan het advies van het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) die u adviseerde minder dan 12 mld m³ te gaan winnen. Ook komt dit overeen met ons regionale advies en onze regionale zienswijze om minder gas te winnen dan Gasunie Transport Service (GTS) u in februari 2019 adviseerde.

Wij zien eveneens dat het Kabinet in de afbouw van de gaswinning voorloopt ten opzichte van het Basispad dat in 2018 door het Kabinet is vastgesteld. Dat vinden wij een positieve ontwikkeling.

Geen beroep maar nog lang niet klaar!

Wij vinden echter dat nog steeds niet aan de twee belangrijkste randvoorwaarden van deze winning is voldaan, namelijk een goede schadeafhandeling en een voortvarende versterking van gebouwen die niet aan de veiligheidsnorm voldoen. Een beroepsgang tegen het vaststellingsbesluit hebben wij dan ook overwogen. Wij komen echter tot de conclusie dat een nieuwe beroepsprocedure op korte termijn niet die veranderingen oplevert, die voor onze inwoners zo dringend nodig zijn in de schadeafhandeling en de versterking. Daarom gaan wij niet in beroep maar brengen wij in deze brief een aantal punten onder uw aandacht waarover wij op korte termijn sluitende afspraken met u willen maken.

De problemen die onze inwoners ervaren zijn nog onverminderd groot. De afhandeling van schade is nu wel publiek belegd, maar dat betekent nog niet dat het soepel gaat. Daarnaast blijft, ook nu de winning afneemt, de

dreiging van een grotere beving bestaan en is versterking en versnelling, voorspelbaarheid en navolgbaarheid daarvan nog even noodzakelijk als wij altijd hebben betoogd.

Bovendien is de maatschappelijke ontwrichting voor onze inwoners nog steeds de dagelijkse werkelijkheid. Zo lijden 10.000 van onze inwoners aan psychische klachten als gevolg van de gaswinning. Dat gaat niet alleen om inwoners die last hebben van de aardbevingen zelf, maar vooral ook om inwoners die last hebben van de bureaucratische en stroperige manier waarop de schadeafhandeling en versterking zijn georganiseerd en worden uitgevoerd. Dit zijn inwoners die al jaren wachten op een opname en beoordeling van hun woning, inwoners van wie de schademeldingen onderop "de stapel van de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG)" liggen en inwoners van wie de schadeafhandeling en versterking dusdanig ingewikkeld zijn, dat zij het spoor bijster raken.

Ook lopen we tegen het probleem van één duidelijk loket aan. Agrariërs en andere ondernemers kennen specifieke problemen. Hun combinatie van privé- en zakelijke huisvesting vraagt om specifieke oplossingen. De commissie Bijzondere Situaties is niet benaderbaar voor deze ondernemers. Hierdoor zien we ook deze groep inwoners in (financieel) zwaar weer terecht komen.

Voor veel van onze inwoners is het één en al ellende, zij worden letterlijk ziek van de situatie.

Het raakt ons dan ook dat u in uw besluit spreekt van 'catastrofaal' als het gaat om het effect dat het afsluiten van eind/grootverbruikers kan hebben op gezondheid van inwoners in Nederland. U geeft aan dat het niet ondenkbaar is dat meer dan 10.000 mensen psychische klachten gaan krijgen wanneer u deze eind/grootverbruikers gaat afsluiten. Het onderzoek dat u hiertoe heeft laten uitvoeren is alleen nog maar theorie. Dit terwijl het onderzoek van Gronings Perspectief in onze provincie heeft bewezen dat meer dan 10.000 inwoners in de werkelijkheid kampen met psychische gezondheidsklachten als gevolg van de gaswinning. De gaswinning is voor hén catastrofaal.

De afbouw van de gaswinning moet zichtbare resultaten opleveren voor onze inwoners. Dat is nu nog niet het geval. Veel mensen verkeren in onzekerheid over de veiligheid van hun woning en daarmee over hun toekomstperspectief. Veilig wonen in een huis en tijdige en rechtvaardige behandeling van schadeclaims zijn rechten van onze inwoners die langdurig en nog steeds geschonden worden. Dit leidt aantoonbaar tot ontwrichting van het leven van een groot deel van onze inwoners. Psychische en lichamelijke klachten nemen toe en de sociale cohesie binnen gemeenschappen neemt af. De ontwikkeling van onze kinderen dreigt onherstelbare schade op te lopen.

Dit is de reden dat wij, alhoewel wij geen beroep instellen tegen uw besluit, het wel noodzakelijk vinden om als regionale overheden duidelijk te maken dat wij bijzonder kritisch zijn en blijven op de voortgang van de afbouw van de gaswinning en de versnelling van de schadeafhandeling en de versterking. Zolang daar geen zichtbare resultaten op worden geboekt, zullen wij hierop kritisch blijven.

Bovendien zien wij in uw besluit elementen terug die wij niet kunnen rijmen met uw voornemen om schadeafhandeling en versterking juist te verbeteren en te versnellen. Dat lichten wij hierna toe met het doel hierover op korte termijn afspraken met u te maken.

1) Geen vertraging meer in de versterking

Het is uw en ons doel om de versterking te versnellen. Wij verwachten dat de lagere gaswinning consequenties gaat hebben voor de beoordeling van de gebouwen. Dit mag echter niet leiden tot vertraging of wijziging van de bestuurlijke afspraken die wij op 5 juni 2019 (en daarvoor) met u over de versterking hebben gemaakt. Deze afspraken gaan over de veiligheid van onze inwoners, maar ook over betrouwbaarheid en navolgbaarheid van ons als overheden. Met andere woorden: doen wat je hebt afgesproken. Veel van onze inwoners hebben nog dagelijks last van de gevolgen van uw besluit van eind maart 2018 om de versterking te pauzeren. De leegloop, die dit bij het Centrum Veilig Wonen en de uitvoerende bureaus heeft veroorzaakt, is nog steeds aan de orde en zorgt ervoor dat er in 2019 veel minder gebouwen zijn beoordeeld dan gepland.

Wij vinden dat alles op alles moet worden gezet om de versterking te versnellen met inachtneming van de positie en rechten van de eigenaren en bewoners. Naar onze mening moet de versnelling vooral gezocht worden in het verminderen van de bureaucratie. Alle obstakels in wet- en regelgeving waar wij in de versterkingsoperatie tegen aan lopen moeten weggenomen worden. Wij zien de ontstane situatie in Groningen als een crisissituatie waarin snelle besluitvorming en korte procedures aan de orde moeten zijn. Wij willen dit dan ook in de beoogde wetgeving over de versterking terugzien.

2) Breng kwetsbare groepen wél in beeld

Er moet sprake zijn van een duidelijk risicobeleid. In het bouwbesluit worden strengere eisen gesteld aan gebouwen waar veel mensen en/of kwetsbare mensen samenkomen (zorggebouwen, dorpshuizen, winkels, flatgebouwen enz.). In de risicoanalyse van NAM (de HRA) daarentegen wordt dit niet meegenomen zodat deze gebouwen uiteindelijk onterecht niet in beeld komen. Het is van belang dat ook deze gebouwen om veiligheidsredenen een individuele beoordeling krijgen. Wij vinden dat u hiervoor de randvoorwaarden moet scheppen.

3) Niet steeds van benaderingswijze veranderen

U hanteert nu op advies van het SodM de P90 als onzekerheidsmarge. In uw besluit geeft u aan dat u op advies van de Mijnraad gaat onderzoeken om in plaats van P90 een koude-winterscenario als onzekerheidsmarge te hanteren. Dit vinden wij om twee redenen onbegrijpelijk.

In de eerste plaats is het maatschappelijk niet uit te leggen om lopende een versterkingsoperatie met een nieuw criterium voor de onzekerheidsmarge te komen.

In de tweede plaats blijkt de huidige onzekerheidsmarge (P90) in de praktijk geen overbodige luxe. Uit de risicoanalyse blijkt nog geen stabiele beoordeling van de gebouwen. De classificatie is dit jaar voor veel gebouwen gewijzigd. Daarnaast blijkt nog geen eenduidig beeld uit de individuele beoordelingen. Tot nu toe hebben alle beoordeelde gebouwen een noodzaak tot versterking gekregen. Ook gebouwen met een normaal risicoprofiel. Wij zien dat de toepassing van de huidige onzekerheidsmarge nog niet voldoende uitgekristalliseerd is. Een nieuwe benaderingswijze vinden wij daarom erg onverstandig. De inspanning moet nu juist gericht zijn op het uitvoeren van een voorspelbare en navolgbare versterkingsoperatie; niet op een wisseling van criteria. Wij vinden dan ook dat u moet afstappen van een onderzoek naar een koude-winterscenario.

4) Gemeenten aan het roer? Geef hen grip op de uitvoeringsorganisatie

U geeft aan dat u de voortgang van de versterking zult monitoren om te beoordelen of de gemeenten het goed doen. Hiervoor moet een aantal belangrijke randvoorwaarden worden ingevuld. Gemeenten kunnen hun verantwoordelijkheid in de versterkingsoperatie pas nemen wanneer zij ook regie en grip op de uitvoeringsorganisatie hebben. Daarvan is nu geen sprake. Ook moet sprake zijn van voldoende opname-, beoordelings- en versterkingscapaciteit. Dit zijn absolute randvoorwaarden.

Met deze randvoorwaarden stelt u gemeenten in staat hun, door het SodM goedgekeurde, lokale plannen van aanpak, uit te voeren en te beoordelen binnen welke termijnen de versterking uitgevoerd moet worden. Alleen wanneer gemeenten voldoende capaciteit, regie en grip hebben, kunnen ze de gewenste voortgang boeken en verantwoordelijkheid nemen. U dient er voor te zorgen dat gemeenten over voldoende capaciteit kunnen beschikken. Ook vragen wij u ons de ruimte te geven om grip en regie op de uitvoeringsorganisatie te kunnen uitoefenen.

5) Duidelijke mitigerende maatregelen en geen bekostiging uit het NPG

U stelt in uw besluit dat het van belang is om de oorzaken van de maatschappelijke ontwrichting en de gezondheidsgevolgen aan te pakken. Terecht geeft u aan dat van de overheid gevraagd mag worden de oorzaken van de negatieve effecten zodanig te adresseren, dat een reële vermindering van de negatieve effecten verwacht kan worden.

U stelt ook dat, naast het op tempo brengen van de schadeafhandeling en versterking, het voor de sociale veiligheid, gezondheid en maatschappelijke onrust nadrukkelijk van belang is om aandacht te besteden aan mitigerende maatregelen.

U geeft aan dat de mitigerende maatregelen deels op zichzelf staan en deels tot uiting komen in het Nationaal Programma Groningen (NPG). Wij willen concreet van u weten wat u bedoelt met 'op zichzelf staande maatregelen'. Het NPG is namelijk niet bedoeld om mitigerende maatregelen als gevolg van de gaswinning te bekostigen. Het NPG heeft als doel om inwoners en bedrijven in Groningen perspectief te bieden, ook na de gaswinning.

6) Onderzoek de schadeafhandeling juridisch én onafhankelijk

U volgt, onder verwijzing naar een auditcommissie, ons advies niet op om een longitudinaal onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek te laten verrichten naar de juridische afhandeling van schade. De auditcommissie waar u naar verwijst beoordeelt echter de onderdelen planning en control van de TCMG. Deze commissie brengt niet de onderdelen in kaart die wij belangrijk vinden.

Uit onderzoek van Gronings Perspectief blijkt dat er een rechtstreeks verband bestaat tussen de manier waarop schade wordt afgehandeld en psychische en lichamelijke klachten bij inwoners. Wij vinden het náást dit onderzoek van belang om gedegen inzicht te krijgen in de manier waarop de schadeafhandeling juridisch zijn beslag heeft gekregen en zal krijgen, alsmede wat de relatie van specifieke juridische procedures kan zijn met de bedoelde klachten van bewoners. Een nieuw te starten onafhankelijk, juridisch en wetenschappelijk onderzoek kan bijdragen aan het antwoord op de vragen of en - zo ja - hoe het juridische proces van schadeafhandeling voor zowel materiële als immateriële schade, verbeterd kan worden.

De TCMG (straks Instituut Mijnbouwschade Groningen) kan vervolgens haar voordeel doen met de uitkomsten van dit onderzoek.

7) Monitoring na afbouw gaswinning

In het vaststellingsbesluit geeft u aan dat de winning naar verwachting per 2022 beëindigd kan worden en dat het Groningenveld vanaf 2026, of zo mogelijk eerder, gesloten wordt. Hiermee zijn de seismische risico's dan niet verdwenen, maar NAM als exploitant en opsteller en uitvoerder van het onderzoeksprogramma Study and Data Acquisition Plan wel. Het is ook na sluiting van het veld nog vele jaren van belang dat de seismiciteit gemeten én beoordeeld wordt op mogelijke risico's. Wij willen dit punt nu alvast bij u agenderen om hierover sluitende afspraken te maken gericht op voortzetting van relevant onderzoek. Sluitende afspraken hierover zijn van belang voor rust en vertrouwen in Groningen.

Ten slotte

De maatschappelijke situatie waarin onze inwoners zich in Groningen bevinden heeft veel verbeteringen. De maatschappelijke ontwrichting moet gekeerd worden. Wij zien dit als een gezamenlijke opgave waarin in we in de afgelopen periode al belangrijke afspraken hebben gemaakt. Wij constateren echter dat voor de afspraken niet altijd de randvoorwaarden voldoende zijn ingevuld om tot een snelle en adequate uitvoering te kunnen komen. De komende tijd zullen we daarnaast in het veranderende speelveld ook nieuwe afspraken moeten maken en moeten zorgen dat er geen verdere vertragingen of stuwmeren ontstaan.

Wij willen daarom met de aandachtspunten in deze brief een constructieve bijdrage leveren aan de gezamenlijke agenda voor de korte termijn. Dit om te zorgen dat onze inwoners daadwerkelijk de effecten gaan merken van de afbouw van de gaswinning, versnelling in de voortgang van de versterkingsopgave en schadeafhandeling. En dat onze inwoners duidelijkheid en perspectief wordt geboden, voor zowel nu als in de toekomst.

De punten in onze brief worden niet alleen door ons gedragen, maar worden ook onderschreven door onze gemeenteraden, Provinciale Staten en onze Algemene Besturen.

Wij zien onze brief graag in een eerstvolgend bestuurlijk overleg geagendeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde staten van Groningen:

mede namens de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten

xx

xx

xx

xx

mede namens het dagelijks bestuur van de Veiligheidsregio Groningen

mede namens het dagelijks bestuur van de waterschappen

xx

xx

, voorzitter.

, locosecretaris.